

Basın Tarihinde Bestekârlara Ait Vefat Haberleri - II

Serhat BAŞAR

01 Ekim 2019

Darülelhan Mecmuası'nın 10. sayısında 15 bestekârın vefat haberi takdim edilmiştir. Bu yazıdaki mehzalardan 9'u 1895-1927 arasında yayımlanan eski harfli metinler olup mütebakisi yeni harfli haber ve ilanlardır. Tetkikler meyanında tespit edilebilecek başka metinlere de ulaşılabilirse onların da yayımlanması ümit edilir.

1. Medenî Aziz Efendi 012433

Üstad Aziz Efendi.

Meşâhir-i esâtize-i musikiyemizden Aziz Efendi merhum yâd-ı Osmaniyanda dûtâr-ı âfet-i nisyan olacak zevattan değildir. Nasıl unutulur ki herhangi mahfil-i uşşakda ciddi bir fasl-ı musiki icra edilecek olsa müsâmere-i musikiyi terviç edecek birkaç parça enâfis-i âsâr-ı sınaati kendisini kıymetşinâsân-ı sanayi-i nefiseye derhâl ihtar ederek "Hey koca üstad! Hay Allah rahmet eylesin!" sözlerini herkesin dehân-ı şükranından ısdar eyley.

Servet-i Fünun'umuz böyle kendi mesleğince haziz-i derece-ülyâ olanların tasvirlerini neşirde pek isabet eyliyor. Eserleri yâd-ı ümmette teyid eylediği gibi suretleri dahi her zaman ziyetsâz-ı uyûn-ı mütetebbîn oluyor. Hele hazret-i üstadın terceme-i hâlini dahi dercile *Servet-i Fünun* bizim gibi merhum-ı müşârünileyhın tezkâr-ı ulviyetini kendi hâmesine vesile-i terfi edinmeye çalışan bir acizin işini teshil eylemiştir. Binaenaleyh burada bize kalan vazife Aziz Efendi merhumun takdir-i meziyât-ı zatiye ve sınaiyesi emrinde birkaç sözden ibaret bulunur.

Takdir-i meziyât-ı zatiye için bir adamda evvela meziyet olmalıdır, değil mi? Meziyet yok ise hezaran aklam-ı medîha-nüvisânı bir demet edecek olsalar yine bir dürrüst kelime yazamayarak işi bir kat daha teşviş etmiş olurlar. Aziz Efendi merhumda-

ki meziyât-ı zatiye ise en âciz bir kalemi dahi ilâ edecek kadar âlidir. Vakarı tezyin edecek bir tevâzuyu alınız, edeb ve irfana ziyet-efzâ olacak bir şuhi-i âşıkaneye katınız ve badehu bunu sabr-ı cemil, kanaat-ı sahiha, muhabbette vefa sohbette halâvet gibi cevâhir-i ahlâkla ters' ediniz: İşte Aziz Efendi merhumun hâlini tasvir etmiş olursunuz. Vaktiyle andelib-i gülîstân-ı nübüvvetin Hazret-i Bilâl'e hitâben zebân-ı şeker-efşânından çıkan "Erihna..." emrine deha-yı âlem-i mânevîde ki mevcudiyet-i ezeliyesiyle Aziz Efendi merhum dahi lebbeyken-ı itaat olmuştu. Onun içindir ki bu teklif kendisine tekrar olunmağa hâcet dahi kalmaksızın ehibba-yı müctemiasını tervice dâima inâyet-bahşâ-yı semâhat olur idi.

Meziyât-ı sınaiyesine gelince: Acaba musiki gibi sırf berekât-ı enfâs-ı mübârekeden olan bir sanat-ı şerifeden dem vurmak salâhiyetimiz dâhilinde midir? Değil olduğunu teslim ile beraber bu yoldaki birkaç kelimemiz dahi yine kendileri gibi efâzil-ı esâtizenin berekât-ı talimleri âsârı olacağı için mâzur ve belki de makbûl görülür. Enâfis-ı âsâr-ı hazret-i üstâda esâtizeyi dahi hayrette bıraktıran hâli evvel-be-evvel haber verelim. O 'hâl besteleyeceği güfteyi bihakkın anlamak iktidarından neşet eyliyor idi. Tab'î âşik, tab'î şair, tab'î musiki olduğu için intihab eylediği güfteyi anlar ve tab'-ı şairanesine muvafık bulunduğu nispette aşkî galeyânla şairlerin lafzen terceme etmekte bulunduğu rumuz-ı âşıkaneyi o dahi nağmeten terceme eyley idi. Bu hâlde o eserin gıpta-efzâ-yı esâtize olmasında hiç taaccüb edilecek cihet kalmaz.

Bestelerini herkes güzel okuyabilir. Çünkü güzel yapmışlardır. Ama herkesten âlâ yine kendisi okur idi. Zira merhum-ı müşârünileyh inşaât-ı musikiyeyi iki sınıfa ayırıp bir sınıfına "Bağırıyor!" tâbir eder idi ki Yeniköy'den ilâ olunan

avâze-i heyheyin Mesar Burnu'ndan işitilmesi kabilinden okuyuş! Bahusus daha ziyade bağrılabilmek için bin falsolu sesler çıkarmak ve artık sesi dahi çıkamayacak dereceye varınca kısılıp kalmak gibi bir şey ki vakta buna "Bağırıyor!" ve "Haykırıyor."dan başka tabir bulunamaz. Diğer sınıfına ise "Okuyor." tabir eder idi. O ise hanendenin sesi "tenor" veyahut "bariton" veya "baso" olmasına göre kendi sadâsının halâvet-i tabiiyesini bilerek ve ittihaz edeceği "diyapozonu" yani ahengi dahi güzel tayin eyleyerek öyle okuması ki işte buna hakikaten "Okuyor." ve "Terviç ediyor."dan başka tabir yoktur. Merhumun kendisi dahi bu okuyanlar sınıfından olup şöyle ahvâl-i âşıkaneyi etvâr-ı üstâdâne ile mezcedip de bir şey okuyacak olursa müstemilerini mest etmemesi kabil değil idi.

Hazret-i üstadı tanıyanlar şu "Bağırıyor!" ve "Okuyor!" tabirlerini daha ne gibi makamlarda istimâl eylediklerini dahi bilirler. Tafsiline hacet yoktur. Fakat hazret-i üstadı tanıyanlar okuyuşları meyanında bilhassa taksimleri kendine mahsus bir hâlde olduğunu da takdir etmişlerdir.

Mâlümdur ki musiki-i "taksim" bir üstadın asıl kendi mevcudiyet-i musikiyesidir. Zira evvelce tehye edilmiş bir şey olmayıp o anda tab'ına doğacak ve bilbedahe irad olunacak bir zâde-i hevâyedir. Aziz Efendi merhum taksimde esâtize-i sairenin eserine iktifa etmez idi. Bin aman amanlar bin heyheyler ile memlû olan taksimleri sözünü dürrüst söylemeyip de bin "Ondan sonra efendicazım..."lar, bin "Efendime söylerim..."ler ile dolduran yâvegüyâna teşbih eder idi. Alâ-tarikü'l-irtical zâde-i tab'-ı üstâdileri olan nağmeleri güfte ittihaz eylediği eş'ara o kadar güzel taksim eder idi ki işte hem ismen hem hükmen "taksim" böyle olmak lüzumunu sühaşinâsâna ve musiki-fehimâna bittabiî kabul ve teslim ettirir idi. "Taksim" ile "gezinmek" arasındaki fark dahi bu değil midir?

Şu kadcarcıkla hazret-i üstadın meziyât-ı sınaiyesini takdir etmiş sayılamayız. Şunu dahi mutlaka ilave etmeliyiz ki:

Musikide yalnız bir tavırda taammuk etmiş esâtize çok bulunabilir. Fakat kâffe-i etvâr-ı musikiyede vâsıl-ı mertebe-i kusvâ olmuş pek nâdirdir. O

[Ahmed Midhat'ın meşhûr eserlerinden biri olan "Servet-i Fünun"un kapak resmi]

Esatize-i musikişinasandan merhum Aziz Efendi

nevâdirin birisi de Aziz Efendi merhumdur. Şimdi en ziyade müteammim olan şarkiyattan bed'a ile müsabakaya girişecek olursa mutlaka haiz-i kasabû's-sabak kendisi olacağı gibi asıl musiki-i kadimimiz olan kârlar besteler semailer nakışlar hususunda dahi pek çok esâtizeyi ancak kendi kesbinde bırakır idi. Hele pek çok erbâb-ı musikinin yeltenmeye bile cesaret alamayacakları ilahiyatta dahi merhum-ı müşârünileyh müşârün-bi'l-benan idi. Âyin-i şerifler, ilahiler bizim musiki-i dinimiz olup fakat bunun bir mertebe daha üst tarafına varılmalı ki orada dahi hazret-i üstadın lem'a-nisâr olduğu görülsün. O ise kıraat-ı şerife-i hutbe ve tilâvet-i mukaddese-i Kur'aniyedir.

Kari! Aziz Efendi merhumu görmemiş, tanımamış isen, gözlerin önüne o resmi getirdiğin zaman min gayri haddin takdirâtı yolundaki şu sözleri dahi zihnine getirerek o vecihle temâşâ et ki o büyük adam hakkında benden hiçbir zaman ayrılmayan hayret seni de istilâ eylesin!

Ahmed Midhat.

Servet-i Fünun 252, 28 Kânunievvel 1311.

MADDE YAYIMLANDIKTAN SONRA GELEN DOKÜMAN